

Դ Ի Տ Ա Կ

Բ Ի Բ Ջ Ա Ն Դ Ե Ա Ն

Դ Ի Ն Դ Ի Ր Ա Յ

Ը Ն Կ Ե Բ Ա Ռ Թ Ե Ա Ն Կ Ե Բ Ե Բ Ե Բ Ա Ն Ե Ա Յ

1813.

Ը. 7. 8. 9. 10. Փ Ե Տ Բ Վ Ա Ր.

ԻՆ Կ Ի Լ Դ Ե Ռ Ի Ա.

8 ին.

Լեզու. 7 Եռանդի:

Լուս Ահլինկոնը՝ զեկանգեքի ցին փոխնատայի գլխաւոր ձմերանոցը Թողուց. զէպ'ի Քառնիկն գնաց՝ որ 24 ին հոն կողքէր ըլլաւ: Աս երկնայուն պատմաւոր յայտնի լեզու. բայց իր պիտաւոր վախճանը՝ անտարակոյս տաւ, որ երկնայ Սղաննիկ տերութե մէկ նոր սիրտով ու զրոյթով տայ:

Սուրբին զննուորներուն մէկ մասը, զեկ անձերէն չին՝ Վալ ան Պաշտօնաւ Եր. նոյն անձերէն զԵրկրը. Սպաննովն զորքերը նոյնն անդրէին Սատրիա. բայց զեկանգեքի ըն չին. քանիտղե զորքերէն 26 հազար մարդ մտաւ ու քաղաքը:

Սուրբին գլխաւոր ձմերանոցը Դաշտած էր:

Իսկ մեր տղը՝ Կրտսեպէկոր իր ձմերանոցները, որ է Պաշտօն ու Տոսուպին մէջ:

Լուս Քաստէնոնին եղբայրը Ճէնէնոյ Առնաւորը՝ յուսով պիտոր երկնայ Յամու լաւիդին, հարկաւոր պաշտօններ կուտորէր համար:

Սեռ Թոմազը կահաճը՝ անոյթաւէս Փաշտօնաւորն բանակը պիտոր դառնայ, ու Հիւլ Ճէնէնոյին օտկը պիտոր ըլլայ հրամայելու համար:

Քանի որ Լուս Ահլինկոնը Քաստէնոնին գնաց, անոր տեղը գլխաւոր հրամայողը Հիւլ Ճէնէնաւորն է:

Լեզու. 14 Ինչոյնիքի:

Օրքերը կը շատնան ու կը ծոյցվինկոր քաղաքին մէջ անգերը, որպէս զի ոյգէին հանգին ու կարգադրվին: Հիւլ Ճէնէնաւորն դունդը. Քոսիտ քաղաքն է: Սրէ վառգինը՝ Վիսէօ քաղաքն է: Լուս Ահլինկոնը Պառայած կը բռնակոր. ու քնդէս

որ կըկարծուի՝ Բառիչէ պիտոր երթայ :
Հիւ Ճէնէնալը Վէլլինկոնէն ետե
երկրորդ հրամայողն է . և իրեն Քօնիայի
մէջ տեղը ունեցած գիրքը՝ շատ օգտակար
ու գերադանց է :

Վեցերորդ և ութերորդ դունդին հրա-
ման գնաց որ՝ հինգերորդ ու եօթներորդ
դունդին հետ երթան միասնա : Աս երկու
դունդը անմիջապէս Լիսապոնի կը թողուն,
որպէս զի զօրքերուն համըն :

Կը հաստատեն իր թէ Բաֆֆաուէլլին 4
հազար ձիաւորներով ու 10 հազար հետեակ
զօրքերով, ֆրանսա կերթալոր : (1)

Տ Ա Ն Ի Մ Ա Ր Գ Ա .

Քօնիայի . 30 Դեկտեմբերի :

Մեր տէրութիւն զանազան կողմերը՝ բազ-
մութիւն ձիերու կը գնդկոր , ֆրանսը զի
զօրքերուն համար :

Բ Ր Ո Ւ Ս Ս Ի Ա .

Պէւլէն . 5 Յունվարի :

Տօնէսմաթի բօնթէ Հէնքէլը, որ Պաու-
լի տէրութե մեծ պաշտօնատարներ ու միան
գամայն Պաուլի թաղաւորին՝ պատերազմի
օգնականներ , ամուսն 2 ին հոս հասաւ , որ
Պաուլի զօրքին խումբէն էկերէր :

Ս Ա Ք Ս Ո Ն Ի Ա .

Տուգաթ . 4 Յունվարի :

Մեծ բանակը երթալու 24 հազար ֆրան-
սը ու դալիան զօրքերը , յունվարի 8 ին
սոքսոնիայի երկիրը պիտոր համըն . ու
Լեբաիայէն Պէւլլին պիտոր երթան :

Սաքսոնիայի զօրքերուն խումբը , որ
Ռէնէնէն Ճէնէնալին տակնէ , գեկտեմբե-
րի 29 ին Սիէպլէնէն էր , 14 միլ հեռու Վար-
սալիայէն . և կուղէր աս մայրաքաղաքը եր-
թալ , ուր որ մեծ խաղաղութիւն ու հան-
դարտութի կը թագաւորէր :

(1) « Սուտ է և ամենասուտ : Ընդհա-
կառակն՝ Սպանիայի հիւսիսային կողմի ե-
ղած զօրքերուն՝ նոր օգնական զօրքեր կեր-
թանկոր » : (Մօնիէնոմ) :

Աս զօրքերը՝ աւելի ցրտէն նեղեցան ու
շարժարկեցան , քան թէ պատերազմներէն .
Իրենց ուտելիքը և պաշարքը ոչ երբեք
պակեցան : Ասոնց՝ զգեստներ ու քիւր-
քեր խաւրեցին , մայրաքաղաքը՝ ու Սաք-
սոնիայի գլխաւոր քաղաքները :

Պ Ա Վ Ի Ե Ռ Ա .

Աւիստաթ . 7 Յունվարի :

Մեր զօրքերուն՝ մեծ բանակին մէջ եղած
խումբը՝ որ Քօնիէն Ճէնէնալ Ուոէնէին
տակնէր , հիմայ Նիէմէն գետէն ասպին է ,
Վարսալիայի սահմանագլուխներուն մէջ :
Իրեն շտեմարանները՝ մաղաղաները , Լէհի
Փլոցք քաղաքը փոխեցան :

Թ Ի Ռ Օ Լ Օ .

Ինսպրու . 6 Յունվարի :

Ամէն որ կուգանկոր հոս կուէնիէն մեծ
խումբին հատուած զօրքերը՝ պէօլիւկները .
ու մէկ քանի որ կենայէն ետե , գէպ ի
մոսկովին գէմ կերթանկոր :

Իսպիան պահապան զօրքերուն գլխաւո-
րը , որ Պարոն Պադգալիա կըսէր , մոս-
կովստան մեռերէր . ասոր մարմինը երեկ
Իրիկուն հոս հասաւ . ասկից իգալիա պի-
տոր փոխադրովի , որպէս զի փառաւոր գե-
րեզմանը շինէն ու հոն թաղէն :

Տ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Վիւգէմպէուկի .

Մոփաուաթ . 10 Յունվարի :

Երեկ առաւօտ Տէրութե ատենը Ժող-
վըմեցաւ պաշտալին մէջ , ու թագաւոր
նախագահ եղաւ :

Աս առաւօտ քաղաքին մէջ եղած բոլր-
էկեղեցիները , Գիւրգ ան գովաբանեմք եր-
գեցին , շնորհակալ ըլլալու համար այս , որ
զթագաւորը պահեց վտանգէն , որ կըս-
պառնար իրեն կենացը վայ : Եկած կի-
րակի ալ բոլոր Տէրութե եկեղեցիները
նոյնպէս պիտոր ընէն :

Մթօքառտալին գաղէթան , որ աս խա-
պարս

այսրս կըհրատարակէ, ամեննին չէլիներ վտանգը՝ որ հանդիպեցաւ թագաւորին:

Մեր թագաւորը որս ընելու դացերէր, ան տեղը մէկ պղտի անակմը ունէր որուն մէջ կըմտնար՝ դիմացէն անցնող թռչունները կըզարնէր. աս անակին մէջ նստած էր նէ՛ մէկ երած խաւի հոսմը բռնեց օրթաւը իւր, թագաւորը դուրս ելաւ. և որովհետեւ բռնկած բանմը շտեման մէջտանը, սկսան փնտռել չորս դին, և այնպէս խելմը բռնկելու նիւթեր ու պարուգ դտան հոն տեղվանքը:

ՄԵԾ ՏՈՒԳԱՅՈՒԹԻԻՒՆ

Փռանքֆոռթի:

Փռանքֆոռթի • 9 Յոնիւարի:

Երկու Փռանքընի քուռիէններ անցան աս քաղաքէս, որոնք մեծ բանակէն եկած՝ Փրանսա կերթային:

Պարոն Լըսաբը՝ որ Բէգրօպուռնի քաղաքը Փրանքընի քօնաօլ էր, աս առաւօտ Պէռլինէն հոս հասաւ:

Մոսկովի Լամպեդգ Ճէնէնալը, որ Դըքիդսքսքօլի բանակին՝ առաջապահ զօրքերուն հրամայողներ, ծանր վերաւոր վեցաւ Պոսիսովի կամուրջին վըայ եղած ծեծին մէջ:

ՄԵԾ ՏՈՒԳԱՅՈՒԹԻԻՒՆ

Պատէնի:

Ուստրապի • 11 Յոնիւարի:

Ուէնօի Դաշնակցութե՛ բոլոր Տէրութե՛ն մէջ նոր զօրք կըժողվեկոր. աս զօրքերը՝ Լուրբանչիւր դաշնակից Բրինչիբէնքերուն զօրաց թիւը պիտոր լեցընեն:

ՆԵՄ ՅԵՍՏԱՆ.

Վիենն • 6 Յոնիւարի:

Մեր գաղթեմաները, կըհրատարակեն յետադայ խապարները:

Բէնիւլեւի • 21 Դեկտեմբերի:

Նաթօլի թագաւորին գլխաւոր ձմերա-

նոցը՝ ամսուս 18 էն սկսեալ մեր քաղաքը հաստատվեցաւ: Թագաւորը բերդը կըբռնակի: Նաև Նէօլաթէի Բրինչիբէն գլխաւոր Ճէնէնալը, Էլչինժէնի ու Դոնէվիզի Տուգաները, և Ապուանդէսի Տուգան, անոնք ալ հոս են:

Սահաթէ սահաթ կըսպանեցկոր Խաւրի Բրինչիբէ Փոխարքային դալստեանը: Ասոր գլխաւոր ձմերանոցը՝ Մառիէնպէս, տէն քաղաքը պիտոր ըլլայ:

9 ին:

Ահա տատեն՝ թէ մեր տերութե՛ն զանաքան քաղաքները, մանաւանդ Մաճառստան, շատ բազմութի ձիերու պիտոր տան Փրանսային:

Մառիէնպէս • 26 Դեկտեմբերի:

Իդալայի Բրինչիբէ Փոխարքային, ասոր հոս հասաւ, մառէնալ Վիքթօռէն օրմը առաջ: Մեր աս պղտի քաղաքը՝ զօրքով լեցուն է:

Փ Ր Ա Ն Ս Ա.

Փաբէլ • 16 Յոնիւարի:

Սպանիայի հիւսիսային կողմի եղած զօրքը:

Ընցած դեկտեմբեր ամսուն մէջ, երբոր Ճէնէնալ Քաֆֆառէլին Պիքալայի կողմերը թողուց, ու իր տակի եղած զօրքերովը գնաց Փոսդուքալի զօրքերուն հետ միանալու, որպէս զի Պուսկօսը պաշարմաւ նէ խալընէ: ան ատենը ապստամբները ու խկիլիզները՝ Սանդօնայ բերդին վըայ արձըկեցան, ու իր հաղորդակցութե՛ն ճամբաները բոլոր առին, ու իրենց ամենայն ուժը թափեցին՝ որպէս զի բերդին մէջ եզօլները անձնատուրըլան՝ իրենք զիրենք ձեռք տան: Հատ մեծ պատրաստութիւն սկսան տեսնալ. առաջ կանչեցին ամմէն գունդերը բերդին չորս դին, հողաբուրներ ու մէթերիզներ շինեցին, որպէս զի դիւրաւ թօփօտեն. քովը եղած գեղերուն բնակիչները՝ զամմէնքնալ ուրիշ տեղ փոխեցին. վերջապէս իրենց ամմէն ցամաքի ու ծովի ուժը Սանդանտէն ժողվեցին:

Ա

Աս միջոցն մէջ Ճէնէնալ Քաֆֆա-
ռէլին երբոր լսեց՝ թէ Սանդոննան աղա-
տելու կարօտութի մէջ է, շուտով սկսաւ
ան պաշարված բերդին վրայ երթալ գեկ-
տեմբերի վերջերը, յուսալով թէ անանկ
գիրքով բերէ որ թշնամին հարկադրի պա-
տերազմիլ: Աս Ճէնէնալ Սանդոննա է-
կաւ հասաւ. և չեկրցաւ թշնամին և ոչ
մէկ գունդին հետ զարնուիլ. որովհետեւ
ինքը հոն հասաւ չեհասաւ թշնամին մէկէն
ձիրուցան եղաւ ու փախաւ:

Քաֆֆառէլի Ճէնէնալին՝ պատերազ-
մի պաշտօնատարին գրած յետագայ թուղ-
թը, աղէկ կըբացարեւ աս դիպուածը:

Համառօտութի նամակի՝ որ Սպանիայի հի-
սթային կոպի եղած Քրանսուէի զբերուն Ճէնէ-
նալէ Կոնսէլ Քաֆֆառէլին՝ գրեց պատերազմի
պաշտօնատարին:

Սանդոննա. 7 Յունիս 1813:

Տէր,

Աս սահաժս հասայ Սանդոննա. զօրքերս
երբոր մօտեցան՝ ան սահաժք պաշարու-
մը վերցաւ. ու թշնամիները՝ Սօպուի ու
Ռուէզկաի ձորերուն՝ տերէներուն մէջ
փախան այնպիսի արագութեամբով՝ որ հա-
ղէկ կըրցանք իրենց վերջապահ զօրքին հետ
մէկ քանի սուր խաղցնէլ: Բերդին վրայ
դէռ բանմը չեմ կըրնար գրել, որովհետեւ
ատեն չունեցայ աղէկով մանրամասնաբար
քննելու. բայց ինչ որ քիչ ատենի մէջ պը-
տրոցայ տեսայնէ, ինծի երեցաւ թէ բա-
ներնիս աղէկ է, ու բերդին վերաբերեալ
գործողութիւնները աղէկ առաջ կերթարիւր:

Աս բաներս վեր 'ի վերոյ շուտով կըգը-
րեմկոր, զէրէ նաւմը կայ որ երկաթ սի-
տոր վերցընէ որուն երթալը չեմ կըրնար
ուշացնել:

Հրամանոցդ Գերադանցութեմը իմացու-
ցի իմ Մօնտաակօն երթալս գեկտեմբերի
19 ին. նոյն օրը Տուռանկօ դացի. 30 ին՝
Կալտաքանօ. իսկ 31 ին՝ Պիւլպաս հասայ:

Ճէնէնալ Վանտրումէսը 30 ին Վիգոնիա
գացերէր, անկից Լըլօիտօ երթալու հա-
մար, ու 31 ին հոն կեցաւ: Աս երթալ-
նուս պատճառը աս էր՝ ոչ թշնամին Քաս-
դաօի ու Պիւլպասի մէջ փակենք ու հար-
կադրենք որ ծեծկըլի. բայց ամեն մէկ
խուժքը իրենցմէ լեռներուն վրայէն անցան
դացին. աս առանց կարգի խուժքերը՝ լեռ-
նային կողմերը ընկան Քաստիլեաի ու Պիւ-
քալեաի մէջ:

Մենք յունվարի 1 ին՝ Պիւլպասէն ելանք:
Ճէնէնալ Վանտրումէսը նոյն օրը Աւէն-
նէկօ դնաց, ու Ճէնէնալ Տիւմօդիէն ալ
Լըլօիտօ դնաց՝ շին՝ Վանտրումէսը Վելա-
սանս գնաց, ու Տիւմօդիէն՝ Աւէննէ-
կօ: 3 ին ու 4 ին՝ Ճէնէնալ Վանտրումէս-
սը՝ Վիլլասանս կեցաւ, ուտելիք ժողով-
լու համար, ու խէմնալ կովեր պատրաս-
տելու համար՝ որ Սանդոննա խըրկէ: Տիւ-
մօդիէնին հստոճածը՝ գունդը, 3 ին Վա-
մասէտա հասաւ, 4 ին ու 5 ին հոն կեցաւ:
Յետոյ Ճէնէնալ Վանտրումէսը՝ 5 ին դէպ
'ի Նէստօզա դնաց. 6 ին՝ Սան Միկուէլ
տի Առացին Ճամբան բռնեց, ու ասօր
հոն հասաւ, ու Ճէնէնալ Տիւմօդիէնին
դունդնալ Պաուէնա ու Էսքալանդէ քա-
ղաքը քշեց:

Վաղվան օրը 200 կով պիտոր մօնայ բեր-
դը: Լիմբիաս, Քօլինտուէս, ու Լառէտօ
քաղաքները՝ Տիւմօդիէնին գունդին ձեռք
նէ:

Ինկիլիզները՝ արդէն մէկ քանի օր է որ
Սանդանիա Թողուցին:

Ինկիլիզները Քօլինտուէսի մէջ լաստեր՝
սալիւր շինէլ տըվերէին, բայց չեկրցան լը-
մնցնել. ու անկից երթալու ատեն՝ Աճօ-
նի ծովեզերքը քէօշէ սլուճախ տեղէր պա-
հէլ աղվին, Սանդոննան քիւմը հեռու
ուստի վաղը հոն մարդիկ պիտոր խըրկեմ
որ երթան գըտնան:

Ծառայ քոյ ևն ևն:

Հասարակաւ. Ճէնէնալ քօնթէ
Քաֆֆառէլի:

Աս գործքս՝ որ է պատմութի հիմակվան ատենիս, տասնըհինի օրը մէյոն կըտըպվի
ԻՎԵՆԵՏԻԿ ԻՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ: